

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

22.10.2024

VN/1/2024

1/3

Asiantuntijakuuleminen; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 145/2024 vp)

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman liitteeseen B on kirjattu, että merimiespalveluiden valtion rahoitusosuus lakkautetaan.

Merimiespalveluista ja palveluita järjestävästä merimiespalvelutoimistosta säädetään merimiespalvelulaissa. Merimiespalvelulain tarkoituksena on edistää merimiesten hyvinvointia järjestämällä merimiespalvelutoimintaa. Laissa säädetään merimiespalvelutoimiston tehtävistä, merimiespalveluiden rahoittamisesta sekä merimiespalvelutoimiston hallinnosta.

Merityötä koskee kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuoden 2006 yleissopimus (SopS 52/2013) (merityöyleissopimus). Merityöyleissopimuksen mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että merenkulkijoiden sosiaaliset oikeudet pannaan täytäntöön yleissopimuksen mukaisesti.

Keskeiset ehdotukset

Rahoitus

Valtion rahoitusosuus merimiespalveluista lakkautettaisiin. Valtion osuus merimiespalvelutoimiston rahoituksesta on ollut vuosina 2023 ja 2024 arviolta noin 1 072 000 euroa vuodessa. Vuosittainen säästö valtiolle olisi tämän suuruinen valtion rahoitusosuuden lakkauttamisen siirtymäajan jälkeen.

Merimiespalvelutoimiston rahoituksen turvaamiseksi ehdotetaan merimiespalvelumaksun määräaikaista korottamista puolitoistakertaiseksi kolmen vuoden ajaksi. 1.1.2025–31.12.2027 merimiespalvelumaksua kerättäisiin merimiespalvelutoimistolle 1,5 tuhannesosaa yhden tuhannesosan sijaan sekä merimiesten aluksella saamista tuloista että merimiesten työnantajien merimiehille maksamista tuloista. Merimiespalvelumaksun määräaikainen korotus turvaisi toiminnan jatkumista valtion rahoituksen päättyessä. Merimiespalvelumaksun korotus puolitoistakertaiseksi toisi merimiespalvelutoimistolle noin 315 000 euroa lisärahoitusta, joka vastaisi noin 30:tä prosenttia valtion nykyisin rahoittamasta määrästä.

Hallinto

Valtion rahoitusosuuden lakkauttamisen takia muutettaisiin myös merimiespalvelutoimiston hallintoa. Valtion rahoitusosuuden lakkauttamisen jälkeen ei ole perusteltua, että valtio edelleen johtaisi merimiespalvelutoimiston hallintoa. Tästä syystä merimiespalvelutoimiston hallintoon tehtäisiin valtion roolia kaventavat muutokset.

Ministeriöiden edustajat eivät enää kuuluisi merimiespalvelutoimiston edustajistoon. Edustajisto koostuisi jatkossa vain palkansaajien ja työnantajien edustajista. Kummallakin olisi jatkossakin neljä jäsentä edustajistossa. Työ- ja elinkeinoministeriö nimittäisi edelleen merimiespalvelutoimiston edustajiston ja hallituksen työnantajia ja palkansaajia edustavien järjestöjen tekemien ehdotusten perusteella. Edustajisto ja hallitus valitsisivat keskuudestaan puheenjohtajat.

Myöskään merimiespalvelutoimiston hallitukseen ei enää kuuluisi valtiota edustavaa jäsentä. Edustajiston ja hallituksen puheenjohtajuus olisi vuoroin palkansaajilla ja työnantajilla niin, että toisella olisi kerrallaan edustajisto ja toisella hallitus. Puheenjohtajat valittaisiin kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Valvonta

Merimiespalvelutoimisto kerää veronluonteista merimiespalvelumaksua. Voimassa olevan lain mukaan merimiespalvelutoimiston hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan palvelumaksun keräämiseen liittyviä tehtäviä. Valtion edustajien poistuessa merimiespalvelutoimiston hallintoelimistä valtiolle säädettäisiin lain tasolla voimassa olevaa merimiespalvelulakia selkeämpi valvontarooli. Merimiespalvelutoimiston tulisi toimittaa jatkossa kalenterivuositainen toimintakertomuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi laissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tiedonsaantioikeudesta.

Vaikutukset

Taloudelliset

Merimiespalvelutoimiston valtion rahoitusosuuden lakkauttaminen toisi valtiolle vuosittain säästöä noin 1,1 miljoonaa euroa. Merimiespalvelutoimiston rahoitus tulee laskemaan ensin 2025-2027 aikana noin 55:een prosenttiin nykyisestä ja vuoden 2027 jälkeen noin 40:een prosenttiin nykyisestä.

Merimiespalvelutoimistolla on suuri kiinteistö Katajanokalla Helsingissä. Kesäkuussa 2025 kiinteistöön kohdistuvista lainoista erääntyy maksettavaksi kuuden miljoonan euron summa. Kiinteistöön kohdistuu rakennusaikaisia vastuita, jotka raukeavat syksyllä 2027. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa merimiespalvelutoimiston taloudellista tilannetta.

Vaikutukset merimiespalvelutoimistoon

Merimiespalvelutoimiston toimintabudjetti on nykyisin 1,8 miljoonaa euroa vuosittain. Merimiespalvelutoimisto on arvioinut sopeuttamistarvettaan rahoituksen vähenemisestä johtuen. Valtion rahoitusosuuden lakkaaminen voi merkitä merimiespalvelutoimiston henkilöstömäärän vähenemistä yhdestätoista henkilöstä neljään. Merimiespalvelutoimiston tulisi arvionsa

mukaan lisäksi luopua kiinteistöistään sekä lopettaa tapahtumien, urheilun ja liikunnan sekä kurssitoiminnan järjestäminen. Merimiespalvelutoimiston palvelut kaventuisivat merkittävästi.

Vaikutukset palvelumaksun suuruuteen

Työnantajien maksama merimiespalvelumaksu maksettaisiin korotettuna puolitoistakertaisena vuosina 2025-2027. Vuoden 2024 merimiespalvelutoimiston arvioimaan tasoon suhteutettuna varustamoiden maksamat merimiespalvelumaksut nousisivat 315 000 eurosta noin 472 500 euroon vuodessa.

Merimiespalvelumaksun korotus määräaikaaisesti puolitoistakertaiseksi nostaisi merimiehen maksamaa palvelumaksua 1-2,5 euroa kuukaudessa 2025-2027. Esimerkiksi 2000 euroa kuussa ansaitsevan merimiehen palvelumaksu nousisi kahdesta eurosta kolmeen euroon. 3500 euron kuukausiansioilla 3,5 euron palvelumaksu nousisi 5,25:een euroon ja 5000 euron kuukausiansioilla nykyinen viiden euron palvelumaksu olisi korotuksen jälkeen 7,5 euroa kuukaudessa.

Merityöyleissopimus

Merityöyleissopimuksessa jätetään jäsenvaltioille laaja harkintavalta siitä, miten sopimuksen velvoitteet toteutetaan kansallisesti. Merityöyleissopimuksen ratifiointin yhteydessä on katsottu, että Suomi täyttää merimiespalveluita koskevan säännön 4.4 ja normin A4.4 edellyttämän tason merimiespalvelulaissa. Esityksessä ehdotettujen muutosten katsotaan edelleen olevan merityöyleissopimuksen puitteissa säädettävissä kansallisessa lainsäädännössä esityksessä ehdotetulla tavalla.

LAATI:

hallitussihteeri Tuomas Kallio